

Bokanmeldelser

PUBLISERT 1. mai 2004

Johan Klefbeck og Terje Ogden

Nettverk og økologi. Problemløsende arbeid med barn og unge

Oslo: Universitetsforlaget, 2003.

Kr 299. 304 sider. ISBN 82 15 00012 6

Anmeldt av Helen Solås og Anne Stilloff

Dette er 2. utgave av denne boken, første utgave kom i 1995. Den nye utgaven er ment å gi et bilde av hva som har skjedd på feltet siden sist. Forfatterene ønsker å vise at det økologiske perspektivet har konsolidert sin posisjon i forskning og praksis, og utvidet sine anvendelsesområder.

Boken består av ni kapitler, og fremstår samlet som noe ujevn i kvalitet. Bokens tre første kapitler presenterer barns utvikling og det teoretiske grunnlaget som sosialøkologiske og nettverksorienterte metoder bygger på. Forfatterene viser hvordan det systemteoretiske perspektivet kan fungere som referanseramme for å analysere barns behov, og for å planlegge, gjennomføre og evaluere tiltak. Kapitlet som beskriver barns utvikling, med vekt på sårbarhet og motstandsdyktighet, er svært godt skrevet, tidvis lyrisk. Forfatterene har lyktes i å formidle et helhetsperspektiv på barns oppvekst, og viser hvordan oppdragelsen er et samarbeidsprosjekt mellom foreldre og barn. Kapitlet som presenterer sosialøkologi, sosial nettverksteori og systemteori fremstår som for langt og lite oversiktlig. Det er ikke noen tvil om at forfatterene kan mye om dette, men det blir for mye informasjon på en gang.

Bokens neste tre kapitler beskriver praktisk anvendelse av nettverksorienterte metoder. Vekten legges på sosialt nettverksarbeid, hvor nettverkskart synes som en god metode for å analysere motsetninger mellom personer og systemene de representerer. Videre presenteres ulike typer nettverksmøter, og metoden multisystemisk behandling beskrives. Kasuseksemppler og figurer er god støtte til teksten. Leserene får et oversiktlig innblikk i anvendelsesområder for systemteori, og forfatterene lykkes i å fremstille eksempler på hvordan denne tenkningen benyttes på nye områder.

Bokens to påfølgende kapitler omhandler mobilisering av det sosiale nettverket og relasjonen mellom behandler og klient. Forfatterene utfordrer barnevernet til å tenke mer utradisjonelt ved omsorgsovertagelse og vurdere å plassere barn i sitt eget sosiale nettverk, fremfor et ukjent miljø. Kapitlet med overskiftet; Kultur, klasse og empowerment – å arbeide ut fra et ulikhetsperspektiv, starter med å tydeliggjøre hvordan bakgrunnen vår påvirker utøvelsen av behandlerrollen, hva vi ser og hvordan vi formulerer det vi ser. For at modeller som familierådslagning skal fungere i praksis, må en finne et felles språk med klienten. Dette viktige temaet får kun få sider, og hadde nok fortjent mer plass.

Forfatterenes avsluttende kommentarer inneholder mange gode refleksjoner som vi hadde ønsket inkludert i innledning og i påfølgende kapitler for å skape mer flyt og sammenheng.

Forfatterene presenterer selv at dette ikke er en metodebok. Likevel er boken tidvis svært detaljert både når det gjelder presentasjon av arbeidsmåter og eksempler. Dette er etter vår mening både en styrke og svakhet ved boken. Det gjør den mer spennende å lese, men gjør også at det blir svært mye, til dels tungt stoff. Et hovedbudskap er at det er mye ressurser å hente i det naturlige nettverket og at det finnes krefter i familien til å hjelpe seg selv. Det er et viktig budskap som også psykologer vil ha nytte av å bli påminnet om i sitt arbeid. Eksemplene er i hovedsak hentet fra skole, barnevern og sosialtjeneste, og boken ser for oss ut til å være mest nyttig for ansatte i disse områdene.

Kvinner som vandrer med tiden En eventyrlig beretning om å gjenerobre Den Kvinnelige Kraften

Oslo: Luna Forlag, 2003

Kr 287. 200 sider. ISBN 82 91050 13 9

Anmeldt av Elin Wormnes

Lise Valla har skrevet en eventyrlig beretning om kvinnerollen og kvinners vekst og utvikling. Som forfatteren understreker i bokas undertittel, handler den om å gjenerobre den kvinnelige kraften. Gjennom myter, eventyr og historisk materiale hentet om kvinner med spesiell påvirkningskraft, gir forfatteren leseren i første del av boka en bakgrunn for tanken om den spesielle kvinnelige kraften. Valla mener kvinner ofte har mistet kontakt med kraften, og trenger å hente den tilbake for å realisere sine mål. Bakgrunnstoffet bygger godt opp om det som synes å være hovedintensjonen med boka, nemlig å inspirere kvinner til å arbeide med seg selv, og gi ny forståelse av rammer og muligheter for kvinnerollen.

Siste delen tar for seg hvordan kraften kan oppdages på nytt gjennom ny tolkning av myter og eventyr. Kvinner oppfordres til å lete etter muligheter, og søke styrkene i det kvinnelige selv gjennom vandring i eget psykisk landskap. Forfatteren peker på ulike måter å identifisere og forstå de kvinnelige kreftene. Hun viser hvordan leseren kan arbeide for større trygghet i seg selv, akseptere egenskaper som kan virke sterkt på andre, og selv ta ansvar for risikoen for avvising når en står ved sin styrke.

Boka gir ikke inntrykk av å være et innlegg i kampen mellom kvinner og menn, og synes heller ikke å være et festskrift for kvinnen mot mannen. På mange måter er boka heller et oppgjør med kvinnen som offer og avmektig, og gir eksempler på kvinnelig styrke, handlekraft og evne til å ta ansvar for seg selv.

På en lett forståelig måte knytter Valla sammen myter og eventyr med psykologisk teori. Hun viser til tolkninger av kjente eventyr, og for lesere med interesse for budskapene bak våre folke-eventyr, bidrar boka til nye tanker og forståelse. Hun beskriver også øvelser som kan gi leseren en sterkere personlig bevissthet om sider ved seg selv og ny selvforståelse. De fleste øvelsene forfatteren foreslår, er enkle nok til at de kan prøves ut av interesserte lesere. Noen øvelser vil nok kreve mer forklaring og etterarbeid for et tilfredsstillende utbytte. Boka er personlig i form og budskap, fordi leseren oppfordres til å arbeide med kontakten til sitt eget personlige selv, og fordi forfatteren deler fra eget liv.

Boka retter seg nok først og fremst mot den kvinnelige leseren med nysgjerrighet på seg selv og kvinnelighet generelt. Den er i hovedsak skrevet i en skjønnlitterær form, og er stort sett lett å lese og forstå. For å ha glede av boka, må nok leseren dele forfatterens interesse for å forstå menneskesinnet gjennom myter og sagn.

Dette er en artig og på mange måter en annerledes eventyrbok. Den har et alvorlig og viktig budskap, betydningen av å ta ansvar for egne muligheter og begrensninger.

Margaretha Runvik

Pappa ville ikke leve

Bestilles fra Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging.

Universitetet i Oslo.

Kr 150. 32 sider. ISBN 82 995816 1 3

Anmeldt av Marianne Straume

Boken omhandler en gutt på fem år som opplever at hans far tar sitt eget liv. Selvmord har vært omgitt av fortielse og skam. Barn er spesielt sårbare for uheldige konsekvenser av fortielse, løgn og bortforklaringer av hendelser som sterkt influerer deres liv. I de senere år har dette bildet heldigvis endret seg mot økt åpenhet, men å finne gode forklaringsmodeller til barn er vanskelig. «*Pappa ville ikke leve*» er derfor en viktig bok. Gjennom en femårings tanker og spørsmål får voksne innsikt i hvordan et barn forsøker å fatte det uforståelige.

Boken er egnet som høytlesning for barn, med etterfølgende samtale, eller som støtte til voksne som skal forklare barn om selvmord. Utfordringen er å finne konkrete forståelsesmodeller, som hjelper barnet til å opprettholde en opplevelse av forutsigbarhet og kontroll og som kan dempe skyldfølelse. Boken klarer langt på vei denne oppgaven. Først beskrives guttens sorg og hvordan barn retter oppmerksomheten mot det vanskelige i korte øyeblikk – noe som gjør at de går mer inn og ut av sorg enn det voksne gjør. Så beskrives barns opplevelse av voksens sorg; hvordan mamma gråter og trenger trøst og ikke alltid har overskudd til å trøste barnet. Barn som har mistet en av foreldrene mister også noe av den som lever igjen.

Mor peker på at far har vært trist lenge og viser til eksempler gutten har observert og kan huske. Dette er viktig for å dempe barnas angst for at andre plutselig skal forsvinne fra dem på samme måte. Samtidig framstilles fars tristhet som helt forskjellig fra tristheten gutten nå observerer hos de voksne rundt ham. Jeg har selv møtt flere barn etter selvmord, som har blitt engstelige hver gang de opplever at andre er triste.

Informasjon om hvordan selvmordet ble begått er viktig for at barn skal kunne bearbeide tapet. Barn kan streve med skrekkfantasier om hvordan døds- fallet egentlig skjedde, hvis de voksne ikke orker å være åpen om dette. Det er i boken både tegning og tekst til hvordan gutten får ta farvel med pappa etter at han er død. Dette er så konkret at det kan brukes som forberedelse til barn som kommer i en slik situasjon eller som hjelp til bearbeiding etterpå.

Jeg savner at boken blir mer konkret i forhold til hvordan noen kan bli så trist at de ikke orker å leve lengre. Jeg tror det i mange tilfeller kan være riktig å beskrive tristhet, av denne alvorlighetsgrad, som sykdom og bruke betegnelsen depresjon. Igjen blir det viktig å påpeke forskjellen fra dagligtalen: å være deprimert eller deppa, og at en noen ganger ikke klarer å gjøre mennesker friske av denne sykdommen.

Til slutt skriver forfatteren direkte til de voksne. Hun presenterer noen unyanserte synspunkter og påstander om hvordan det går med barn som ikke får informasjon, og beskriver ulike faser i sorgbearbeiding som blir noe løsrevet og overfladiske for dem som konkret skal bruke boken. Men hennes budskap om å inkludere og informere barn er klart og tydelig. Lars Melhums etterord er kort, oversiktlig og faglig presist.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 41, nummer 5, 2004, side 404-405